Нечипорук О.В.
кафедра менеджменту та бізнесу
Харківський національний економічний університет

УДК 336.763

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ-ЕМІТЕНТІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Анотація. В статті проведено аналіз інвестиційної діяльності підприємств-емітентів на ринку цінних паперів України, розглянуто етапи формування інвестиційної стратегії підприємств-емітентів, проблеми управління інвестиційною діяльністю та основні напрями розвитку ринку цінних паперів в Україні.

Анотация. В статье проведен анализ инвестиционной деятельности предприятий-эмитентов на рынке ценных бумаг Украины, рассмотрено этапы формирования инвестиционной стратегии предприятий-эмитентов, проблемы управления инвестиционной деятельностью и основные направления развития рынка ценных бумаг в Украине.

Annotation. In the article the investment activity of enterprises-issuers of the securities market of Ukraine is analyzed. The steps of forming an investment strategy of the issuing enterprise, the problems of investment management and main directions of development of securities market in Ukraine are discussed.

Ключові слова: управління інвестиційною діяльністю, інвестиційна стратегія, підприємства-емітенти, ринок цінних паперів.

В умовах нестабільної економіки України та дефіциту на підприємствах вільних фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на інвестування, все більшого значення набули правильні обґрунтування та прийняття інвестиційних рішень, що є найбільш відповідальним і складним етапом у процесі управління інвестиційною діяльністю підприємств-емітентів. Крім того гостро постають проблеми формування інвестиційних ресурсів та оцінювання інвестиційної діяльності підприємств-емітентів з погляду різних груп потенційних інвесторів.

Закон України „Про інвестиційну діяльність” [1] визначає, що інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

Інвестиційна діяльність компанії є досить тривалою і тому має здійснюватися з урахуванням певної перспективи.

Аналіз інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів, проблеми управління інвестиційною діяльністю підприємств-емітентів висвітлені в наукових працях таких вітчизняних та російських авторів як В.М.Гриньова Т.В.Майорова, Д.М.Черваньов, В.Я.Шевчук, П.С.Рогожин, В.В. Шеремет, В.М. Павлюченко, В.Д. Шапиро та ін. [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Сучасний стан ринку цінних паперів, недосконаліть та змінність законодавчої бази, ринкові умови, інфляційні процеси та криза неплатежів вимагають гнучкого підходу до формування інвестиційної стратегії. Вихідною передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку підприємства. Отже, інвестиційна стратегія має розглядатися як найважливіший фактор забезпечення ефективного розвитку підприємства відповідно до обраної ним загальною економічною стратегією.

Процес формування інвестиційної стратегії підприємства-емітента проходить певні етапи:

1) визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії з урахуванням розміру підприємства, його потужності, темпів розвитку, галузевої належності, а також передбачуваності розвитку економіки загалом;

2) визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності:

забезпечення приросту капіталу або підвищення рівня прибутковості інвестицій;

зміну пропорцій у структурі реального та фінансового інвестування через удосконалення галузевої та регіональної спрямованості інвестиційних програм;

удосконалення технологічної та відтворювальної структури капітальних вкладень;

3) розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів;

4) конкретизація інвестиційної стратегії за періодами її впровадження;

5) оцінювання розробленої інвестиційної стратегії за напрямами:

узгодженість цілей, напрямів і етапів інвестиційної стратегії з базовою стратегією підприємства-емітента;

внутрішня збалансованість інвестиційної стратегії, тобто узгодженість окремих стратегічних цілей і напрямів інвестиційної діяльності між собою, а також послідовність їхнього виконання;

узгодженість інвестиційної стратегії із зовнішнім середовищем, тобто відповідність інвестиційної стратегії змінам інвестиційного клімату та кон'юнктури ринку;

можливості впровадження інвестиційної стратегії з урахуванням наявного ресурсного потенціалу;

прийнятність рівня ризику через аналіз інвестиційних ризиків і можливі наслідки для підприємства та шляхи їх компенсації [3].

Основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії компанії (фірми), підприємства на окремих етапах їх розвитку [4].

Особливою сферою ринкових відносин, де здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів та формується ціна на них є ринок цінних паперів.

Метою ринку цінних паперів є акумулювання фінансових ресурсів й забезпечення можливості їх перерозподілу через вдосконалення різноманітних операцій з цінними паперами різними учасниками ринку, тобто здійснення посередництва щодо руху тимчасово вільних грошових коштів від інвесторів до емітентів цінних паперів.

Завданням ринку цінних паперів є: створення умов та забезпечення повного та швидкого переливу заощаджень в інвестиції за ціною, яка задовольняла б обидві сторони; мобілізація тимчасово вільних фінансових ресурсів з метою здійснення конкретних інвестицій; формування ринкової інфраструктури, що відповідає світовим стандартам; трансформація відносин власності; забезпечення реального контролю над фондовими капіталом на засадах державного регулювання та ін. [4].

Ринок цінних паперів має забезпечувати реалізацію національних інтересів, а також сприяти зміцненню економічного потенціалу країни шляхом:

1) сприяння надходженню інвестицій у реальний сектор економіки;

2) створення:

ефективної системи захисту прав і інтересів інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних;

сприятливих умов для розвитку інститутів спільного інвестування;

умов для підвищення конкурентоспроможності ринку цінних паперів України з подальшою цивілізованою його інтеграцією в міжнародні ринки капіталу;

3) розбудови:

сучасної надійної системи виконання угод з цінними паперами та обліку права власності на цінні папери;

ефективної системи організованої торгівлі, яка має визначати ринкову вартість цінних паперів вітчизняних підприємств-емітентів;

4) концентрації і централізації торгівлі корпоративними цінними паперами українських емітентів на організованому ринку на засадах конструктивної конкуренції та інновацій;

5) гармонізації політики держави на ринку цінних паперів з грошово-кредитною, валютною і бюджетно-податковою політикою з метою розвитку ринку цінних паперів України [3].

Існує декілька рівнів, які проходять цінні папери з моменту емісії до моменту активних торгових операцій через ринок:

первинний ринок, на якому відбувається розміщення нових цінних паперів;

вторинний ринок - місце основної купівлі-продажу раніше випущених активів;

третій ринок охоплює торгівлю зареєстрованими на біржі цінними паперами за межами самої біржі;

четвертий ринок - це електронні системи торгівлі великими пакетами цінних паперів безпосередньо між інституційними інвесторами. Найвідоміші системи четвертого ринку - InstiNet, POSIT, Crossing Network [3].

До основних проблем на ринку цінних паперів України фінансові посередники відносять такі, як недосконалість законодавства, що регулює діяльність на ринку цінних паперів, практична відсутність вторинного ринку цінних паперів і депозитарної системи, становлення якої може не тільки поліпшити діяльність інвестиційних фондів та компаній, довірчих товариств та інших посередників, а й привести до більш суттєвого інвестування з боку як вітчизняних, так й іноземних інвесторів [2].

Майорова Т.В. [3] вважає, що основними напрями розвитку ринку цінних паперів в Україні мають бути:

1) посилення конкурентоспроможності ринку через проведення сприятливої державної політики щодо оподаткування на ринку цінних паперів, перетворення торговців цінними паперами у повно функціональні, фінансово стійкі інститути, що надаватимуть широкий перелік фінансових послуг;

2) податкове стимулювання розвитку ринку цінних паперів України через:

звільнення від обкладення податком на прибуток підприємств та податком на додану вартість некомерційних (неприбуткових) організацій ринку цінних паперів;

скасування оподаткування майна та коштів, що надходять підприємству - платнику податків від інвесторів на виконання інвестиційних зобов'язань за договорами купівлі - продажу державних пакетів акцій під час приватизації такого підприємства;

застосування податкової застави щодо забезпечення податкового боргу професійного учасника ринку цінних паперів в розмірі, що не перевищує подвійної суми такого боргу.

удосконалення системи регулювання ринку цінних паперів через визначення пріоритетів державної політики на фондовому ринку та розроблення заходів щодо його подальшого розвитку;

3) розвиток корпоративного управління через удосконалення системи розкриття інформації про вартість цінних паперів та об'єкти інвестування через інструменти фондового ринку;

4) розвиток інститутів спільного інвестування;

5) розбудова інфраструктури фондового ринку через розвиток професійної діяльності з управління цінними паперами;

6) підготовка фахівців з питань ринку цінних паперів та корпоративного управління із застосуванням сучасних навчально-методичних технологій та використанням міжнародного досвіду в цій сфері [3].

Отже, з виникненням акціонерних товариств (АТ) з’являються можливості ефективніше використовувати вільні кошти підприємств та працюючих на них робітників, вклавши їх у цінні папери.

Випуск цінних паперів та акціонування за цих умов повинні сприяти мобілізації зосереджених коштів підприємств для здійснення великих

інвестицій. За рахунок випуску цінних паперів можна істотно послабити тиск платоспроможного попиту на товарному ринку, переключивши його на заощадження та інвестиційну діяльність. Ринок цінних паперів та кредитний ринок разом дозволяють якоюсь мірою стабілізувати фінансове становище підприємств за рахунок оперативного перерозподілу коштів у ті сфери діяльності, де в них є найбільша потреба.

Акціонерний капітал у порівнянні з іншими формами організації капіталу має найбільш високу мобільність, оборотність і забезпечує більш високий дохід. Дані властивості акціонерної форми дозволяють мобілізувати в потрібний час будь-які капітали для інвестиції будь-якого проекту, незалежно від їх джерела та походження.

Література: 1. Закон України "Про інвестиційну діяльність від 18.09.91р. №1560 - XII. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 47. – Ст. 646. 2. Гриньова В.М. Інвестування // www.pidruchniki.com.ua. 3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність // www.pidruchniki.com.ua. 4. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 622 с. 5. Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основи інвестиційної діяльності. – К.: Генеза, 1997. – 383 с. 6. Управление инвестициями: В 2-х т. / В.В. Шеремет, В.М. Павлюченко, В.Д. Шапиро и др. – М.: Высш. Шк.,1998. Т. 1. – 416 с. 7. Управление инвестициями: В 2-х т. / В.В. Шеремет, В.М. Павлюченко, В.Д. Шапиро и др. – М.: Высш. Шк.,1998. Т. 2. – 512 с.